

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Jitky Zavřelové a soudců Tomáše Foltase a Jana Kratochvíla v právní věci žalobce: **M. Z.**, zastoupený JUDr. Martinem Halahijou, advokátem se sídlem třída Kpt. Jaroše 1844/28, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 7. 5. 2025, čj. X, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 9. 2025, čj. 55 Ad 9/2025-21,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 9. 2025, čj. 55 Ad 9/2025-21, **se ruší**.
- II. Rozhodnutí žalované ze dne 7. 5. 2025, čj. X, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- III. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši **12 270 Kč**, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Martina Halahiji, advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce 24. 5. 2022 uzavřel na období od 1. 9. 2022 do 28. 2. 2026 tzv. *Lehrvertrag*, tj učňovskou či výuční smlouvu, resp. smlouvu o odborném vzdělání (dále „učňovská smlouva“). Jejím předmětem bylo studium na odborné škole – *Berufsschule für Elektrotechnik und Mechatronik* ve Vídni (dále „odborná škola“).

[2] Rozhodnutím z 19. 2. 2025, čj. X (dále „rozhodnutí o odejmutí sirotčího důchodu“), žalovaná podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, žalobci od 14. 12. 2024 odňala sirotčí důchod. Dle žalované žalobce 13. 12. 2024 ukončil soustavnou přípravu na budoucí povolání v podobě studia elektroniky a mechatroniky na odborné škole

a neprokázal, že by nadále splňoval některou z podmínek nezaopatřenosti pro nárok na sirotčí důchod ve smyslu § 20 odst. 4 a 5 uvedeného zákona.

[3] Námitky žalobce žalovaná v záhlaví uvedeným rozhodnutím zamítla a své rozhodnutí o odejmutí sirotčího důchodu potvrdila. Uvedla, že žalobce předložil potvrzení o studiu pouze na období do 13. 12. 2024 (*Schulbesuchsbestätigung* vydané odbornou školou 14. 11. 2024; dále „potvrzení o studiu ze 14. 11. 2024“). Na období po tomto datu žádné potvrzení, a to ani na výzvu žalované, nepředložil. Výslovně uvedl, že jiné potvrzení, než doložil, předložit nemůže, jelikož žádné takové nemá. Žalovaná proto setrvala na odejmutí sirotčího důchodu, přičemž žalobce odkázala na rozhodnutí o odejmutí sirotčího důchodu, v němž mu byly dostatečně srozumitelným způsobem vysvětleny důvody odejmutí.

[4] Žalobu podanou proti rozhodnutí žalované o námitkách Krajský soud v Českých Budějovicích zamítl v záhlaví uvedeným rozsudkem. Dospěl k závěru, že žalovaná rozhodla o odejmutí sirotčího důchodu správně, neboť žalobce, přestože byl upozorněn na následky, nedoložil, že je ve školním roce 2024/2025 nadále studentem odborné školy. Žalovaná správně vyšla z toho, že žalobce nedoložil své studium v období od 14. 12. 2024, a tedy nedoložil, že je nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 21 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění. V tomto ohledu se krajský soud ztotožnil se závěry žalované, že na základě potvrzení o studiu ze 14. 11. 2024 lze skutečně mít zato, že žalobce ve školním roce 2024/2025 studoval pouze do 13. 12. 2024. Své tvrzení, že od 14. 12. 2024 měl praktickou výuku a další studium probíhalo od 14. 5. 2025 do 28. 6. 2025 nijak nedoložil. Podle krajského soudu bylo povinností žalobce, jakožto příjemce sirotčího důchodu, doložit potvrzení o studiu, aby měl nadále nárok na sirotčí důchod. Pouhé tvrzení bez formálního dokladu o pokračování studia nepostačuje.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[5] Žalobce (dále „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost, již následně, prostřednictvím svého zástupce doplnil. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[6] Ke skutkovým okolnostem nyní projednávané věci uvedl, že je žákem odborné školy, kde studuje v rámci duálního systému (teorie + praxe) na základě učňovské smlouvy (*Lehrvertrag*), dle níž vzdělávání trvalo od 1. 9. 2022 do 28. 2. 2026. Učňovská smlouva není pracovněprávní smlouvou v běžném smyslu, ale smluvním základem odborného vzdělávání žáka v duálním systému. Tento systém je v Rakousku uznán jako součást středního odborného vzdělávání a je rovnocenný českému učebnímu poměru. Z učňovské smlouvy je zcela zřejmá spojitost studia a praktické výuky, její podstatou je tedy vzdělávání, nikoliv zaměstnání.

[7] K tomu doložil potvrzení odborné školy o studiu, jež dle stěžovatele dokládají, že byl po celou dobu řádně zapsán a studium probíhalo bez přerušení. Poukázal na to, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy uznalo odbornou školu jako rovnocennou zahraniční vzdělávací instituci, tedy na roveň studia na středních školách v České republice v denní formě. Tím je dle stěžovatele potvrzeno, že školní systém v Rakousku je českým úřadům známý a je jimi akceptovaný.

pokračování

[8] Namítl nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalované a napadeného rozsudku. Žalovaná ani krajský soud dostatečně neodůvodnily závěr o odejmutí sirotčího důchodu. Po dobu dvou let bylo jeho studium uznáváno jako příprava na povolání, přičemž nedošlo ke změně skutkového či právního stavu. Legitimně očekával, že pokud svého studia nezanedchá, tj. bude v něm dle programu odborné školy pokračovat, bude při posuzování splnění podmínek pro status nezaopatřeného dítěte postupováno shodně. Rozhodnutí žalované i krajského soudu proto též postrádají logiku a právní kontinuitu.

[9] Proti závěrům žalované potvrzeným krajským soudem namítl, že zákon o důchodovém pojištění nestanoví, že studiem na střední (odborné) škole, jež se dle § 21 odst. 1 písm. a) tohoto zákona považuje za soustavnou přípravu dítěte na budoucí povolání, může být jen studium v České republice či podle českého systému. Nadto, i v České republice je běžnou praxí, že během studia některých oborů studenti absolvují praktickou výuku. Nerespektování rakouského duálního systému by dle stěžovatele bylo též v rozporu s principem zakotveným v čl. 165 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, dle něž je úkolem členských států vzájemně uznávat systémy odborného vzdělávání a podporovat mobilitu studentů v rámci EU, jakož i s dosavadní judikaturou Soudního dvora potvrzující rovnocennost forem odborného vzdělávání napříč členskými státy.

[10] Žalovaná i krajský soud měly povinnost vyhodnotit všechny důkazy v jejich souhrnu. Z potvrzení o studiu z 21. 5. 2025 plyne, že stěžovatel stále studoval. Navštěvování školní výuky ve třídě nevypovídá o skutečně stráveném čase přípravou na budoucí povolání. Stěžovatel není schopen doložit jiné potvrzení o studiu, neboť odborná škola žádné jiné potvrzení nevystavuje. Trvání na takové podobě potvrzení o studiu, v níž jej tyto školy ani nevystavují, je čistě formalistické a s ohledem na danou situaci nepřiměřené. Jelikož stěžovatel prokázal, že má platnou učňovskou smlouvu, soustavně studuje odbornou školu a vykonává odbornou praxi, je nutné takové vzdělávání považovat za soustavnou přípravu na povolání ve smyslu českého práva.

[11] **Žalovaná** ve svém vyjádření navrhla zamítnutí kasační stížnosti. Uvedla, že stěžovatelovo studium nezpochybnila, pouze očekávala, že doloží potvrzení odborné školy o tom, že výkon praxe probíhá v rámci studia. Stěžovatelem doložené potvrzení o studiu takovou informaci neobsahovalo. Současně pouhé jeho ujištění není dostačující. Jestliže ani přes výzvu žalované potvrzení o výkonu praxe v rámci studia nedoložil, nelze od žalované očekávat, že tento úsudek sama dovodí. V takovém případě ani není povinností žalované zabývat se otázkou struktury školství v Rakousku.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud se předně zabýval tím, zda je kasační stížnost přijatelná.

[13] Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. *jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost.*

[14] Kasační stížnost tak přijme k věcnému přezkumu pouze v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu, a to i) z důvodu neexistence, nejednotnosti nebo potřeby překonání judikatury, nebo ii) v případě zásadního pochybení

krajského (městského) soudu (usnesení NSS z 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, *Ostapenko*).

[15] Stěžovatel v kasační stížnosti neuvedl konkrétní argumentaci, podle níž by měla být kasační stížnost, resp. jednotlivé kasační námitky přijatelné. Nejvyšší správní soud však shledal zásadní pochybení krajského soudu při výkladu hmotného či procesního práva, jež mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Takovou vadou způsobující přijatelnost kasační stížnosti je totiž i nepřezkoumatelnost soudního rozhodnutí (rozsudky NSS z 23. 2. 2023, čj. 3 Azs 410/2021-60, bod 18, a na něj navazující z 24. 4. 2023, čj. 8 As 295/2021-35, č. 4488/2023 Sb. NSS, bod 25).

[16] Přijatelná je proto kasační námitka nepřezkoumatelnosti rozhodnutí žalované a napadeného rozsudku pro nedostatek důvodů.

[17] Kasační námitka je rovněž důvodná.

[18] Nepřezkoumatelná pro nedostatek důvodů jsou zejména taková rozhodnutí, u nichž není z odůvodnění zřejmé, jakými úvahami se správní orgán (soud) řídil při hodnocení skutkových i právních otázek a jakým způsobem se vyrovnal s argumenty účastníků řízení (rozsudky z 29. 7. 2004, čj. 4 As 5/2003-52). Zároveň podle ustálené judikatury platí, že přezkoumá-li krajský (městský) soud správní rozhodnutí, které není přezkoumání vůbec způsobilé, zatíží nepřezkoumatelností i svůj vlastní rozsudek (rozsudky NSS z 13. 6. 2007, čj. 5 Afs 115/2006-91, či z 30. 11. 2023, čj. 8 As 137/2022-67, bod 27).

[19] Stěžovatel žalované, potažmo krajskému soudu, vytýkal, že nedostatečně odůvodnily, proč stěžovateli bylo dříve studium pro účely nároku na sirotčí důchod uznáno, a nyní nikoli, ačkoli se nezměnily žádné okolnosti.

[20] Samotné rozhodnutí o odejmutí sirotčího důchodu je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Jeho odůvodnění totiž sestává pouze z šesti odstavců, přičemž prvních pět z nich je pouhou citací ustanovení zákona o důchodovém pojištění. Důvody (výroku) rozhodnutí jsou tak uvedeny pouze v posledním odstavci, jež zní: *„Vzhledem k tomu, že účastník řízení dne 13.12.2024 ukončil soustavnou přípravu na budoucí povolání, a protože nebylo prokázáno, že účastník řízení nadále splňuje některou z podmínek nezaopatřenosti (ust. § 20 odst. 4 nebo odst. 5 zdp), nárok na sirotčí důchod dnem 14.12.2024 zanikl. Proto bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku“*.

[21] Z uvedeného odůvodnění není vůbec zřejmé, na základě kterých konkrétních okolností dospěla žalovaná k závěru o ukončení soustavné přípravy na budoucí povolání, tj. studia stěžovatele, a v návaznosti na to k zániku nároku na sirotčí důchod a jeho odejmutí. Stejně tak nejsou odůvodněna ani uvedená data, kdy se tak mělo stát. Rozhodnutí o odejmutí sirotčího důchodu zcela postrádá uvedení podkladů pro jeho vydání a především úvah, jimiž se žalovaná řídila při jejich hodnocení a na jejichž základě dospěla ke svému závěru. Toto rozhodnutí tak postrádá elementární náležitosti správního rozhodnutí ve smyslu § 68 odst. 3 správního řádu. Popsanou nepřezkoumatelnost rozhodnutí o odejmutí sirotčího důchodu výstižně ilustruje přípis stěžovatele z 27. 4. 2025 podaný v rámci námitkového řízení, v němž uvedl, že by chtěl vědět, na jakém základě mu byl odejmutý sirotčí důchod.

pokračování

[22] Jelikož (prvostupňové) rozhodnutí o odejmutí sirotčího důchodu s rozhodnutím o námitkách tvoří jeden celek (rozsudky NSS z 28. 3. 2024, čj. 8 As 286/2022-40, bod 29, či z 26. 2. 2024, čj. 8 As 277/2021-66, č. 4587/2024 Sb. NSS, bod 80), mohlo rozhodnutí o námitkách vadu nepřezkoumatelnosti prvostupňového rozhodnutí případně zhojit (rozsudek NSS z 26. 2. 2024, čj. 8 As 277/2021-66, č. 4587/2024 Sb. NSS, bod 93).

[23] Výše identifikované vady rozhodnutí o odejmutí sirotčího důchodu spočívající v nedostatku důvodů žalovaná sice zhojila tím, že v rozhodnutí o námitkách shrnula obsah správního (dávkového spisu), tj. podklady rozhodnutí a průběh správního řízení, a rovněž uvedla důvody, jež podle ní vedly k odejmutí sirotčího důchodu stěžovateli. Samotné rozhodnutí o námitkách však zatížila jinou vadou nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů, neboť rezignovala na vypořádání stěžovatelovy argumentace uplatněné v rámci námitkového řízení.

[24] Stěžovatel v přípisu z 27. 4. 2025, jímž reagoval na výzvu žalované k doplnění podaných námitek, vysvětloval systém rakouského odborného školství propojující teoretickou výuku s výkonem odborné praxe a charakter svého studia na odborné škole spočívající v tom, že má dva až tři měsíce denní studium a ve zbytku školního roku praktickou výuku (praxi). Uvedl, že ve školním roce 2024/2025 navštěvoval třetí ročník odborné školy a že druhá část denního studia se uskuteční od 14. 5. do 28. 6. 2025. Zmínil též, že žalované zaslal i potvrzení o absolvování praxe, a že žádné jiné potvrzení, než již doložil, nemá, a proto jej ani nemůže poskytnout. Poukázal rovněž na to, že v předchozích dvou letech mu byl sirotčí důchod přiznán na základě shodných potvrzení o studiu, proto nechápe, proč je to nyní jinak.

[25] Na tuto stěžejní námitkovou argumentaci žalovaná nereagovala, resp. reagovala zcela nedostatečně. V posledním odstavci na str. 4 rozhodnutí o námitkách sice část této argumentace shrnula (konkrétně že v Rakousku má dva až tři měsíce denní studium a ve zbytku školního roku praxi a že druhá část denního studia se uskuteční od 14. 5. do 28. 6. 2025), ale reagovala toliko tím, že stěžovatel nedoložil požadované potvrzení o studiu na dobu po 13. 12. 2024 a že uvedl, že jiné potvrzení, než které doložil, poskytnout nemůže, protože ho nemá. Námitku proto neshledala důvodnou.

[26] Taková reakce však nepředstavuje řádné vypořádání stěžejní námítky, jelikož se nikterak nevypořádává s její podstatou spočívající v tom, že stěžovatel ve studiu odborné školy, jež krom teoretické výuky sestává rovněž z výkonu praxe, řádně a kontinuálně pokračuje, avšak není schopen o tom zajistit, a tedy žalované doložit jiné potvrzení, než již doložil.

[27] Žalovaná se tedy vůbec nevypořádala s argumentací opřenu o systém rakouského odborného školství a charakter stěžovatelova studia spočívající v propojení teorie a praxe, ani s pokračováním denního studia od 14. 5. do 28. 6. 2025. Toliko setrvala na svém požadavku na předložení potvrzení o studiu.

[28] Stejně tak žalovaná v rozhodnutí o námitkách zcela pominula zbylou část námitkové argumentace stěžovatele, podle níž žalované zaslal i potvrzení o absolvování praxe, a v předchozích dvou letech mu byl sirotčí důchod přiznán na základě shodných potvrzení o studiu, proto nechápe, proč je to nyní jinak. Z rozhodnutí žalované tedy neplyne, jak se

vypořádala s důkazy, jež stěžovatel dle svého tvrzení předložil. Stejně tak ani nevysvětlila změnu své rozhodovací praxe v případě stěžovatele.

[29] Z uvedených důvodů shledal Nejvyšší správní soud obě rozhodnutí žalované nepřezkoumatelnými pro nedostatek důvodů.

[30] Jelikož krajský soud přezkoumal rozhodnutí žalované, které pro nedostatek důvodů není přezkoumání vůbec způsobilé, zatížil bez dalšího nepřezkoumatelností i napadený rozsudek (bod [18] výše).

[31] V dalším řízení bude povinností žalované se řádně vypořádat s výše shrnutou argumentací, s níž se dosud nevypořádala buď vůbec či zcela nedostatečně. Zaměří se především na stěžovatelem předestřená specifika rakouského odborného školství, resp. konkrétně na charakter jeho studia. Neopomene se zabývat též rozhodnutím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy z 24. 2. 2023, jímž rozhodlo, že odborná škola je postavena na roveň studia na středních školách v České republice v denní formě. V tomto ohledu přihlédne též k tomu, že stěžovatel ve studiu evidentně pokračoval i po 13. 12. 2024, jak plyne z potvrzení o studiu z 21. 5. 2025, jež přiložil též ke kasační stížnosti. V souladu se svojí širokou, i hmotněprávní, poučovací povinností dle § 6 odst. 4 písm. l) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (rozsudek NSS z 16. 8. 2007, čj. 4 Ads 108/2006-48), může být v konkrétní situaci stěžovatele na místě případně jeho poučení o možnosti doložit studium i jiným způsobem (například programem/rozpisem jednotlivých fází studia).

[32] Nejvyšší správní soud se nezabýval dalšími kasačními námitkami týkajícími se nedostatečného zohlednění důkazů a nesprávného posouzení samotné právní otázky existence (trvání) nároku na sirotčí důchod, tedy ani namítaným rozporem s principem zakotveným v čl. 165 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie. Tyto otázky totiž od nepřezkoumatelnosti nelze oddělit (usnesení rozšířeného senátu NSS z 19. 2. 2008, čj. 7 Afs 212/2006-74, č. 1566/2008 Sb. NSS).

IV. Závěr a náklady řízení

[33] Nejvyšší správní soud na základě výše uvedených úvah dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, jelikož napadený rozsudek krajského soudu i rozhodnutí žalované shledal nepřezkoumatelnými. V souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. proto rozsudek krajského soudu zrušil.

[34] Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu, a pokud již v řízení před krajským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením jeho rozhodnutí může sám podle povahy věci rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve znění účinném do 31. 12. 2025]. Vzhledem k tomu, že v dané věci by krajský soud v souladu s vysloveným závazným právním názorem a charakterem vytýkaných vad neměl jinou možnost než zrušit žalobou napadené rozhodnutí žalované, rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 76 odst. 1 písm. a) a § 78 odst. 4 s. ř. s. tak, že sám rozhodnutí žalované zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení. V něm je dle § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s. vázána právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (především bod [31] výše).

pokračování

[35] V případě, že Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu a současně zrušil i rozhodnutí správního orgánu podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve znění účinném do 31. 12. 2025, je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Při rozhodování o náhradě nákladů řízení vychází soudní řád správní z celkového úspěchu ve věci (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Stěžovatel úspěšný byl, a proto má právo na náhradu nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti. Žalovaná naopak úspěch neměla, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[36] V řízení o žalobě stěžovateli žádné náklady nevznikly, jelikož řízení je osvobozeno od soudních poplatků, a stěžovatel nebyl zastoupen.

[37] Náklady stěžovatele za řízení o kasační stížnosti tvoří odměna advokáta. Ta zahrnuje odměnu za dva úkony právní služby spočívající v převzetí a přípravě zastoupení a sepsání doplnění kasační stížnosti (§ 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném od 1. 1. 2025]. Za každý úkon náleží odměna 4 620 Kč (§ 7 bod 5 ve spojení s § 9 odst. 5 advokátního tarifu v uvedeném znění) a paušální náhrada hotových výdajů v částce 450 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu v uvedeném znění). Zástupci stěžovatele tak za řízení o kasační stížnosti náleží odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 10 140 Kč. Jelikož zástupce stěžovatele je plátce DPH, zvyšuje se odměna a náhrada hotových výdajů o 21% sazbu této daně, tj. o částku 2 130 Kč, na 12 270 Kč.

[38] Náklady řízení o žalobě a o kasační stížnosti tedy činí 12 270 Kč.

[39] Žalovaná je povinna stěžovateli zaplatit náhradu nákladů řízení ve výši 12 270 Kč, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Martina Halahiji, advokáta.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 28. května 2026

Jitka Zavřelová
předsedkyně senátu